

Att samtala med barn

Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården

Alla kan prata med barn.

**Alla kan också utveckla sin förmåga
att prata med barn.**

Varför samtal med barn?

För att:

- **Säkerställa barnets möjlighet till delaktighet**
- **Säkra kvaliteten i bedömningar och åtgärder**
- **Stärka och utveckla barnet**

Utgångspunkter

Riktat sig till alla som har samtal med barn inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och tandvård

En bas, allmän orientering, inspiration, något att utgå ifrån – men räcker inte

Bred, generell och grundläggande – allt därmed inte relevant för alla sammanhang och situationer

Den enskilda professionelle måste göra en egen bedömning av vad som är relevant eller ej

Upplägg

Löpande text med teoretiska resonemang.

Varvas med praktiska och konkreta förslag och exempel.

- **Praktiska exempel på hur man kan fråga och uttrycka sig i samtal med barn**

Det är viktigt att du säger ifrån om det är något du inte förstår. Fråga om det är något jag behöver förklara bättre. Det är aldrig fel att fråga!

Andra barn har berättat för mig att det kan vara svårt att prata med kompisar om sin mammas sjukdom. Hur tycker du att det är?

- **Reflekterande frågor att som professionell ställa sig**

Fundera över tillfällena då du har hindrats att samtala med ett barn och vad det då har berott på.

Vad vet barnet om den process och det sammanhang som samtalet är en del av?

- **Exempel på sådant barn har uttryckt om sina erfarenheter av samtal inom vård och omsorg**

Min läkare kunde noggrant beskriva vad som skulle hända, och då fick jag inga vilda fantasier. Att vara förberedd på vad som ska hända gör mig mindre rädd och orolig. (Flicka med lång erfarenhet från hälso- och sjukvården).

Om du inte är ärlig mot mig så kan du inte tro att jag kommer sitta här och vara ärlig mot dig. (Ungdom, med erfarenhet från socialtjänsten).

- **Tips på litteratur och material för mer specifik och fördjupad kunskap**

Mer om att se, våga fråga och agera gällande barns utsatthet se www.tidigatecken.nu [4] samt *Barn som far illa eller riskerar fara illa* [11].

Barns delaktighet kan se olika ut

Barnet ska ges möjlighet till delaktighet, inte pressas till det

Olika grader av delaktighet

Individuella bedömning

Eventuellt motivera barnet till mer delaktighet

Begränsa delaktigheten, avvakta samtal

Medan jag pratar med din mamma kan du fundera på om det är något särskilt du vill veta om sjukdomen. Om du inte vill fråga själv kan du skriva det på en lapp till mig eller be att mamma frågar åt dig.

Tre olika typer av samtal

Informerande

En grundläggande förutsättning för delaktighet

Vad händer, vad har hänt, vad kommer att hända

Stödjande

Alla kan komma att ha ett stödjande samtal

Bekräfta barnet på ärligt vis

Utredande

Inrikta sig på barnets egna erfarenheter

Även utredande samtal är stödjande

Samtalets gång

Förberedelser

Förbereda sig själv. Förbereda barnet.

Inledning

Beskriva syftet och ramen för samtalet

Avslutning

Sammanfattning

Vad händer efteråt?

Lyhördhet inför barnets förmågor och erfarenheter

**Barnet är unikt utifrån sina alldeles egna förmågor
och erfarenheter**

Skapa sig kunskap om och förståelse för barnet

Barnets ålder och mognad

Funktionsnedsättningar

Jag blir arg. Att dom inte förstår. Jag kan ju, jag vill ju visa det, men dom ser inte. (Flicka med fysisk funktionsnedsättning)

Vara snäll – skapa en förtroendefull relation

Barns erfarenheter visar på vikten av att vara snäll

Forskning visar på vikten av en förtroendefull relation

Vad är då detta?

- **Hellre glad och peppande än sur och dömande**
- **Empatisk, ärlig, varm och personlig**
- **Sätta barnet i centrum**
- **Skapa ett lugn**
- **Minska maktobalansen**

Man kan ju alltid börja med: "Hur mår du?", "Hur har dagen varit?". Det behöver inte vara jättemycket. Bara så att man känner, jamen, lite mer normalt prat som typ människa till människa, istället för vuxen till barn. (Ungdom med erfarenhet från socialtjänsten)

Att genomföra samtalet – tekniker, metoder, förhållningssätt

**Ge barnet möjlighet att fritt beskriva sina
erfarenheter och upplevelser**

Skapa en rytm, ett flyt

**Öppna frågor. Slutna frågor. Sammanfattningar.
Reflektioner och beskrivningar. Verbaliseringar.
Material och verktyg.**

Jag har pratat med många barn innan de ska opereras, och de flesta säger att de är rädda inför operationen. Hur är det för dig?

Fortsätt. Berätta mer.

Samtalet med barnet i relation till föräldrarna

Föräldrarna tydligt närvarande, vare sig det är i rummet eller ej

Föräldrarna en viktig resurs för barnets trygghet

Föräldrarna kan hindra barnets fria beskrivningar

Även föräldrarnas delaktighet är i olika grader

Tala direkt även med det minsta barnet

Att vara själv kan vara bra för att jag tvingas tänka ut svaren själv. (Flicka, 12 år, kronisk sjukdom sedan födseln).

Det är bra att ha föräldrarna med. De kan hjälpa till med att komma ihåg vad läkaren säger och kan hjälpa att ställa frågor. (Pojke, 10 år, med kronisk sjukdom).

Kunskapsstödet etc

Nytt tema på Kunskapsguiden.se "Samtal med barn"

Ppt-presentation för arbetsledare

Erbjudande om presentation av kunskapsstödet

Mindre affisch

Info-blad

Socialstyrelsens pod "På djupet"

Bilaga: "Att samtala med barn – om sexuella övergrepp och människohandel"

Tidigare kunskapsstöd:

Bedöma barns mognad för delaktighet

Ladda hem! Beställ! Sprid!

<https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-10-10>

Ladda ner gratis

Beställ för 117 kr

Sprid!

Ta gärna kontakt för frågor och synpunkter

Se:
www.socialstyrelsen.se
Kunskapsguiden.se

Mejla gärna! Thomas.jonsland@socialstyrelsen.se